

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. spalio 27 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės, Alės Bukavinienės (kolegijos pirmininkė) ir Egidijos Tamošiūnienės (pranešėja),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnaginėjo civilinę bylą pagal ieškovės R. V. kasacinį skundą dėl Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. gegužės 20 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės R. V. ieškinį atsakovui S. V. dėl santuokos nutraukimo dėl sutuoktinio kaltės, nepilnamečio vaiko gyvenamosios vietos ir bendravimo su juo tvarkos nustatymo, išlaikymo priteisimo, turto padalijimo, prievolių kreditoriams vykdymo ir pagal atsakovo priešieškinį ieškovei dėl santuokos nutraukimo dėl sutuoktinės kaltės, neturtinės žalos atlyginimo priteisimo, nustatymo, nuo kada gyvenimas skyrium sukelia teisinius padarinius, nepilnamečio vaiko gyvenamosios vietos ir bendravimo su juo tvarkos nustatymo, išlaikymo priteisimo, turto padalijimo, prievolių kreditoriams vykdymo, tretieji asmenys „Consorts Finanz“, „Sparkasse Munsterland Ost“, „Advanzia Bank A.S.“, išvadą teikianti institucija Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių jurisdikciją šeimos byloje su tarptautiniu elementu, sprendžiant vaiko gyvenamosios vietos ir bendravimo su juo tvarkos nustatymo bei išlaikymo vaikui priteisimo klausimus, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovė R. V. (toliau – ir ieškovė, motina) kreipėsi į teismą su ieškiniu atsakovui S. V. (toliau – ir atsakovas, tėvas), kuriuo prašė:
  - 2.1. panaikinti jos ir atsakovo santuokos, sudarytos bažnyčioje, įtraukimo į apskaitą civilinės metrikacijos skyriuje įrašą Nr. 365 dėl atsakovo kaltės;
  - 2.2. po santuokos nutraukimo palikti jai V. pavardę;
  - 2.3. nustatyti nepilnametės dukters E. V. (toliau – duktė), gimusios (*duomenys neskelbtini*), gyvenamąją vietą kartu su ieškove;
  - 2.4. priteisti iš atsakovo nepilnametei dukteriai išlaikymą po 200 Eur kas mėnesį mokamomis periodinėmis išmokomis nuo ieškinio padavimo dienos (2019 m. lapkričio 20 d.) iki dukters pilnametystės, indeksuojant išlaikymo dydį Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka, paskiriant ieškovę išlaikymo lėšų tvarkytoja užufrukto teise;
  - 2.5. nustatyti skyrium gyvenančio atsakovo bendravimo su dukterimi tvarką;
  - 2.6. padalyti santuokoje įgytą turtą – automobilį „Audi A6“, valst. Nr. (*duomenys neskelbtini*), paliekant jį natūra atsakovui, ieškovei nepriteisiant pusės automobilio vertės kompensacijos;
  - 2.7. prievoles kreditoriams (tretiesiems asmenims byloje) palikti vykdyti asmeniškai atsakovui.
3. Ieškovė nurodė, kad jos ir atsakovo santuoka iširo dėl atsakovo ūmaus charakterio, prieš ją vartojamo psichologinio ir fizinio smurto. Atsakovas neteikia dukteriai jokio išlaikymo, vaiko pinigų (apie 200 Eur), kuriuos jis gauna būdamas Vokietijoje, naudoja savo reikmėms. Santuokos metu su sutuoktiniu jokio nekilnojamojo turto bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės teise neįgijo ir neturi. 2017 m. spalio 30 d. atsakovas savo vardu įsigijo automobilį „Audi A6“, valst. Nr. (*duomenys neskelbtini*). Apie sutuoktinio finansinius įsipareigojimus kreditoriams „Consorts Finanz“, „Sparkasse Munsterland Ost“ ir „Advanzia Bank A.S.“ jai (ieškovei) tapo žinoma tik iš atsakovo pateiktų į bylą duomenų. Visi kreditai buvo gauti be ieškovės žinios ir sutikimo, todėl įsipareigojimus (skolas ir palūkanas bei kitus susijusius privalomus mokėjimus) nurodytiems kreditoriams turi vykdyti asmeniškai atsakovas. Nepilnametė duktė visada gyveno (ir šiuo metu gyvena) su ieškove, jas sieja tvirtas, artimas, abipusis ryšys. Duktė Lietuvoje lanko ikimokyklinio ugdymo įstaigą, kurioje ruošiamas mokytis Lietuvos mokykloje. Nustačius dukters gyvenamąją vietą su ieškove, siūlo nustatyti atsakovo bendravimo su dukterimi tvarką, atsižvelgiant į tai, kad šalys gyvena skirtingose valstybėse.
4. Atsakovas pareiškė priešieškinį, kuriuo prašė:
  - 4.1. panaikinti jo ir ieškovės santuokos, sudarytos bažnyčioje, įtraukimo į apskaitą civilinės metrikacijos skyriuje įrašą Nr. 365 dėl ieškovės kaltės ir nustatyti, kad įrašo panaikinimas turtingoms teisėms teisinius padarinius sukėlė nuo 2019 m. rugsėjo 30 d., t. y. nuo tos dienos, kai sutuoktiniai faktiškai nustojo gyventi kartu;

- 4.2. priteisti jam iš ieškovės 2000 Eur neturtinės žalos atlyginimą;
  - 4.3. padalyti santuokoje įgytą automobilį „Audi A6“, valst. Nr. (*duomenys neskelbtini*), 1500 Eur vertės, šį natūra paliekant atsakovui ir priteisiant iš jo ieškovei 750 Eur piniginę kompensaciją;
  - 4.4. nustatyti, kad prievolės kreditoriams (tretiesiems asmenims šioje byloje) po santuokos nutraukimo ieškovė ir atsakovas vykdys lygiomis dalimis – po 1/2 dalį kiekvienas kiekvienam kreditoriui;
  - 4.5. nustatyti nepilnametės dukters gyvenamąją vietą su atsakovu;
  - 4.6. priteisti iš ieškovės išlaikymą dukteriai po 200 Eur kas mėnesį mokamomis periodinėmis išmokomis nuo teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos iki dukters pilnametystės, pavedant šias lėšas tvarkyti atsakovui užufrukto teise;
  - 4.7. nustatyti skyrium gyvenančios vaiko motinos (ieškovės) bendravimo su dukterimi tvarką.
5. Atsakovas nurodė, kad jo ir ieškovės santuoka iširo dėl ieškovės kaltės, nes ji pažeidė savo pareigas, bendro gyvenimo taisykles, nebuvo lojali, todėl sutriko tarpusavio bendravimas, nebuvo ieškoma bendro sutarimo, kuris ateityje padėtų atkurti damius santuokinius ryšius, dėl to atsakovo ir ieškovės bendras gyvenimas tapo negalimas. Jam ir ieškovei bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės teise priklauso tik automobilis „Audi A6“, valst. Nr. (*duomenys neskelbtini*). Apie turimus finansinius įsipareigojimus kreditoriams „Consors Finanz“, „Sparkasse Munsterland Ost“ ir „Advanzia Bank A.S.“ ieškovei buvo žinoma. Ieškovė atsakovą paliko 2019 m. rugsėjo 30 d., nuo šios dienos nebeliko nei santuokos, nei bendro ūkio ir gyvenimo kartu, todėl nustatytina, kad santuokos nutraukimas sutuoktinių turinėms teisėms teisinius padarinius sukėlė nuo tos dienos, kai jie faktiškai nustojo kartu gyventi. Atsakovas turi nuolatinį darbą ir gauna pastovias pajamas, taigi, turi galimybę teikti nepilnametei dukteriai visavertį aprūpinimą, užtikrinti ne tik būtinųjų vaiko poreikių tenkinimą, bet ir papildomai skirti lėšų geresniam dukters fiziniam bei dvasiniam lavinimui. Atsakovas gyvena 90 kv. m dydžio 4 kambarių bute, todėl, nustatčius šalių nepilnametės dukters gyvenamąją vietą su atsakovu, ji turės atskirą kambarį, taigi, ir geresnes sąlygas vystytis. Duktė Vokietijoje lankė darželį, jame mokėsi vokiečių kalbos. Vieta šiame darželyje dukteriai yra saugoma iki šiol, vaikas prie šio darželio yra pripratęs, nori grįžti į Vokietiją, todėl geriausių dukters interesus atitiks jos gyvenamosios vietos nustatymas su atsakovu. Ieškovė, palikdama atsakovą ir neteisėtai išsiveždama šalių nepilnametę dukterį, pamindama moralinius, dorovinius principus, padarė atsakovui neturtinę s žalos, kurią jis įvertina 2000 Eur suma.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

6. Marijampolės apylinkės teismas 2020 m. gruodžio 9 d. sprendimu tenkino dalį ieškinio ir dalį priešieškinio:
- 6.1. panaikino ieškovės ir atsakovo santuokos, sudarytos 2009 m. gruodžio 25 d. Marijampolės savivaldybės Sasnavos Romos katalikų bažnyčioje, įtraukimo į apskaitą Marijampolės savivaldybės administracijos Civilinės metrikacijos skyriuje 2009 m. gruodžio 29 d. įrašą Nr. 365 dėl abiejų sutuoktinių kaltės;
  - 6.2. paliko pavardes: atsakovui – V., ieškovei – V.;
  - 6.3. nepilnamečio vaiko E. V., gimusios (*duomenys neskelbtini*), gyvenamąją vietą nustatė su motina R. V.;
  - 6.4. priteisė iš atsakovo išlaikymą nepilnametei dukteriai po 200 Eur kas mėnesį mokamomis periodinėmis išmokomis nuo ieškinio padavimo dienos (2019 m. lapkričio 20 d.) iki dukters pilnametystės, išlaikymo sumą kasmet indeksuojant Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka atsižvelgiant į infliaciją;
  - 6.5. nustatė, kad ieškovė valdo (naudoja) išlaikymo sumas užufrukto teise dukters interesais;
  - 6.6. nustatė atsakovo bendravimo su nepilnamete dukterimi tvarką
- :
- 6.6.1. atsakovas bendrauja su nepilnamete dukterimi pirmą pusę kiekvienų lyginių metų ir antrą pusę kiekvienų nelyginių metų dukters rudens, žiemos ir pavasario atostogų metu nepertraukiamai, apie tokį bendravimą informuodamas ieškovę telefonu ar kitomis ryšio priemonėmis likus ne mažiau kaip 10 dienų iki kiekvieno bendravimo;
  - 6.6.2. atsakovas bendrauja su dukterimi jos vasaros atostogų metu nepertraukiamai ne mažiau kaip 14 kalendorinių dienų, apie tokį bendravimą pranešdamas ieškovei telefonu ar kitomis ryšių priemonėmis likus ne mažiau kaip 10 dienų iki bendravimo;
  - 6.6.3. atsakovas, būdamas Lietuvoje, bendrauja su dukterimi kas antrą mėnesio savaitgalį nuo šeštadienio 10 valandos iki sekmadienio 16 valandos, išskyrus tuos savaitgalius, kurie įeina į dukters rudens, žiemos ir pavasario atostogas;
  - 6.6.4. atsakovas, būdamas Lietuvoje, atskiru jo ir ieškovės susitarimu raštu gali bendrauti su dukterimi kitokia tvarka;
  - 6.6.5. atsakovas bendrauja su dukterimi nekludomai ne mažiau kaip penkis kartus per savaitę nuo 17 val. iki 19 val. Lietuvos Respublikos laiku telefonu ar kitomis elektroninėmis ryšio priemonėmis, naudojant vaizdo skambučių paslaugas, nepažeisdamas nepilnametės dukters teisėtų interesų, t. y. atsižvelgdamas į jos užimtumą ugdymo įstaigoje, miego ir poilsio laikotarpius;
  - 6.6.6. ieškovė ir atsakovas privalo suteikti vienas kitam informaciją ryšio priemonėmis ar kitu būdu apie dukters sveikatos būklę ir kitus svarbius dalykus (užimtumą, pamokų ruošą ir pan.), kad būtų galimybė vaikui bendrauti su abiem tėvais ir būtų užtikrinti jo interesai;
  - 6.7. padalijo santuokoje įgytą turtą:
    - 6.7.1. paliko atsakovui asmeninės nuosavybės teise 1500 Eur vertės automobilį „Audi A6“, valst. Nr. (*duomenys neskelbtini*);
    - 6.7.2. priteisė ieškovei iš atsakovo 750 Eur piniginę kompensaciją už 1/2 dalį nurodyto automobilio;
  - 6.8. tenkino atsakovo priešieškinio reikalavimą ir nustatė, kad 2009 m. gruodžio 29 d. santuokos įrašo Nr. 365 Marijampolės savivaldybės administracijos Civilinės metrikacijos skyriuje panaikinimas ieškovės ir atsakovo turinėms teisėms teisinius padarinius sukėlė nuo 2019 m. rugsėjo 30 dienos;
  - 6.9. atmetė atsakovo priešieškinio reikalavimą priteisti iš ieškovės 2000 Eur neturtinės žalos atlyginimą

- 6.10. nustatė, kad prievolė dėl 831,28 Eur skolos, buvusios 2019 m. spalio 1 d. kreditoriui „Sparkasse Munsterland Ost“, yra bendra (solidarioji) ieškovės ir atsakovo prievolė ir šią prievolę lygiomis dalimis, t. y. kiekvienas po 415,64 Eur, įvykdo ieškovė ir atsakovas
- ;
- 6.11. nustatė, kad prievolė dėl 4022,71 Eur skolos, buvusios 2019 m. lapkričio 1 d. kreditoriui „Consors Finanz“, yra asmeninė atsakovo prievolė po 2009 m. gruodžio 29 d. santuokos įrašo Nr. 365 panaikinimo;
- 6.12. nustatė, kad prievolė dėl 4756,08 Eur skolos, buvusios 2019 m. spalio 21 d. kreditoriui „Advanzia bank A.S.“, yra asmeninė atsakovo prievolė po 2009 m. gruodžio 29 d. santuokos įrašo Nr. 365 panaikinimo;
- 6.13. išsprendė bylinėjimosi išlaidų atlyginimo paskirstymo klausimą.
7. Spręsdamas dėl šalių santuokos nutraukimo pirmosios instancijos teismas nurodė, kad pagal bylos duomenis darytina išvada, jog abu sutuoktiniai paskutiniu metu nebuvo lojalūs vienas kitam, neieškojo kompromisų kilusiais ginčytiniais klausimais. Išteisėjusia Vilniaus apygardos teismo 2020 m. sausio 20 d. nutartimi, kurią Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2020 m. vasario 27 d. nutartimi (civilinė byla [Nr. e2-508-798/2020](#)) paliko nepakeistą, konstatuota, kad ieškovė be atsakovo sutikimo ir žinios išsivežė dukterį iš tuo metu buvusios šeimos gyvenamosios vietos Vokietijoje į Lietuvą ir apsigyveno savo tėvams priklausančiame bute, jame ir šiuo metu gyvena. Pirmosios instancijos teismas atkreipė dėmesį į tai, kad šiomis nutartimis nebuvo nustatyta, jog ieškovė savo veiksmais siekė pakenkti nepilnametės dukters ar atsakovo interesams, nebuvo konstatuotas vaiko pagrobimas, o buvo vartojamas vaiko neteisėto išvežimo terminas, taip pat buvo nutarta, kad vaiko interesus geriausiai atitinka jo gyvenimas Lietuvoje su motina, ir atmetas atsakovo prašymas dėl dukters grąžinimo į Vokietiją. Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad ta aplinkybė, jog ieškovė su nepilnamečiu dukterimi grįžo į Lietuvą apie tai nepranešusi atsakovui ir nesuderinusi to su juo bei neinformavusi jo apie apsisprendimą toliau gyventi Lietuvoje, yra vienas iš įrodymų, kad ieškovė tuo metu nebuvo lojali atsakovui, tačiau šios aplinkybės teismas nevertino kaip pagrindinės sutuoktinių šeimos iširimo priežasties, nes jau iki to laiko sutuoktiniai nesutarė nei dėl bendros buities, nei dėl darbų pasidalijimo, nei dėl prisidėjimo prie dukters auklėjimo ir išlaikymo. Pirmosios instancijos teismas pripažino šalių santuoką iširusia dėl abiejų sutuoktinių kaltės.
8. Atsižvelgdamas į tai, kad motiną ir dukterį sieja tvirtas emocinis ryšys, duktė gyvena su motina, vaikui yra sudarytos tinkamos gyvenimo sąlygos, vertindamas, jog gyvenamosios vietos keitimas vėl ir prisitaikymas gyventi iš naujo Vokietijoje sukeltų vaikui neigiamų padarinių, pirmosios instancijos teismas nustatė šalių dukters gyvenamąją vietą su motina.
9. Nustatydamas atsakovo bendravimo su dukterimi tvarką, pirmosios instancijos teismas atsižvelgė į tai, kad ieškovė su vaiku gyvena Lietuvoje, o atsakovas – Vokietijoje, į dukters anžių, taip pat į tai, jog Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos pateikė išvadą, kad priešiškinį prašoma nustatyti bendravimo su dukterimi tvarką atitinka jos interesus.
10. Spręsdamas dėl prievolių kreditoriams padalijimo, pirmosios instancijos teismas nustatė, kad sutartį su kreditoriumi „Sparkasse Munsterland Ost“ 2018 m. sausio 9 d. sudarė abu sutuoktiniai, todėl apie jos sudarymą ieškovei buvo žinoma. Pirmosios instancijos teismo vertinimu, pagal šią sutartį gautos lėšos buvo naudojamos šeimos poreikiams tenkinti, nes iki 2019 m. rugsėjo 30 d. sutuoktiniai gyveno bendrai ir vedė bendrą ūkį. Ieškovė neįrodė, kad pagal šią sutartį gautas lėšas naudojo tik atsakovas savo reikmėms. Vartojimo paskolos sutartis su kreditoriumi „Consors Finanz“ sudaryta atsakovo vardu ir yra neterminuota, pirmosios išmokos išmokėjimas nurodytas 2019 m. kovo 6 d., t. y. sutuoktiniams gyvenant bendrai, tačiau atsakovas neįrodė, kad gauta suma buvo būtina ir buvo naudojama šeimos poreikiams tenkinti, todėl pirmosios instancijos teismas tenkino ieškovės ieškinio reikalavimą ir nustatė, jog tai yra asmeninė atsakovo prievolė. Prievolę kreditoriui „Advanzia bank A.S.“ pirmosios instancijos teismas pripažino asmenine atsakovo prievole, padaręs išvadą, kad atsakovas neįrodė, jog pinigai pagal kredito kortelės sutartį, sudarytą su šiuo kreditoriumi, buvo naudojami bendriems šeimos poreikiams tenkinti.
11. Atsižvelgdamas į tai, kad automobilis registruotas atsakovo vardu, tačiau nė viena šalis neprašė pripažinti jo asmenine nuosavybe, abi šalys pripažino, jog automobilis yra bendroji jungtinė sutuoktinių nuosavybė, ir nepateikė įrodymų, kad automobilis pirktas už atsakovo motinos jam dovanotas lėšas, pirmosios instancijos teismas priteisė automobilį asmeninės nuosavybės teise atsakovui, o ieškovei iš atsakovo – piniginę kompensaciją, lygią 1/2 daliai automobilio vertės.
12. Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi civilinę bylą pagal atsakovo apeliacinį skundą, 2021 m. gegužės 20 d. nutartimi panaikino Marijampolės apylinkės teismo 2020 m. gruodžio 9 d. sprendimo dalį dėl santuokoje įgyto turto ir prievolių padalijimo bei bylinėjimosi išlaidų atlyginimo paskirstymo ir šią bylos dalį grąžino pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo; panaikino sprendimo dalį dėl vaiko gyvenamosios vietos ir bendravimo su nepilnamečiu vaiku tvarkos nustatymo bei išlaikymo vaikui priteisimo ir šiuos ieškinio bei priešiškinio reikalavimus paliko nenagrinėtus; kitą teismo sprendimo dalį paliko nepakeistą.
13. Apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad ieškovė ir atsakovas susituokė 2009 m. gruodžio 25 d. Šalių duktė gimė (*duomenys neskelbtini*). Nuo 2017 m. vasario 6 d. ieškovės, atsakovo ir jų dukters gyvenamoji vieta buvo deklaruota adresu: (*duomenys neskelbtini*). Šeima savo gyvenamąją vietą nurodytu adresu deklaravo nuomos sutarties, pagal kurią nuomojosi 90 kv. m butą, pagrindu. Nuomos sutartis buvo sudaryta ieškovės ir atsakovo vardu. Nuo 2017 m. rugpjūčio 1 d. šalių duktė lankė (ir iki 2020 m. liepos 1 d. turėjo lankyti) darželį „(*duomenys neskelbtini*)“. 2019 m. rugsėjo 30 d. ieškovė su dukterimi grįžo į Lietuvą. Nuo 2019 m. spalio 10 d. mergaitė lanko Marijampolės savivaldybės (*duomenys neskelbtini*) pradinės mokyklos priešmokyklinio ugdymo grupę. Šiuo metu nepilnametė šalių duktė gyvena (*duomenys neskelbtini*). Būstas priklauso ieškovės tėvams, nepilnamečio vaiko seneliams.
14. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad įsteisėjusia Vilniaus apygardos teismo 2020 m. sausio 20 d. nutartimi, kurią Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2020 m. vasario 27 d. nutartimi (civilinė byla [Nr. e2-508-798/2020](#)) paliko nepakeistą, konstatuota, kad šalių duktė, gimusi Lietuvoje, iki grįžimo į Lietuvą nuolat gyveno (nuo 2017 m. vasario 6 d.) Vokietijos Federacinėje Respublikoje, lankė darželį, abu vaiko tėvus su šia valstybe siejo ekonominiai ir socialiniai ryšiai, t. y. šeimos nuolatinė gyvenamoji vieta buvo Vokietijos Federacinėje Respublikoje, taip pat konstatuotas neteisėtas dukters išvežimas iš Vokietijos, tačiau atmetas S. V. prašymas grąžinti vaiką į Vokietiją.
15. Įvertinęs visus šešiis 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos Reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinančio Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000, (toliau – Reglamentas „Bruselis II bis“) 3 straipsnio a punkte išvardytus alternatyvius jurisdikcijos kriterijus reikalavimams dėl santuokos nutraukimo, apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad visais atvejais Lietuvos Respublikos teismams turi jurisdikcijos nagrinėti šalių santuokos nutraukimo bylos, nes: i) faktinė nuolatinė sutuoktinių gyvenamoji vieta ieškinio padavimo teismui dieną buvo Vokietijoje, ii–iii) šioje valstybėje nuolat iki šiol gyvena atsakovas, iv) santuoka nutraukiama ne bendru pareiškimu, v–vi) ieškovė Lietuvoje ieškinio pateikimo teismui dieną gyveno tik 2 mėnesius. Pažymėjęs, kad Reglamentas „Bruselis II bis“ 3 straipsnio b punkte nustatyta, jog jurisdikciją dėl santuokos nutraukimo turi teismai, esantys toje valstybėje narėje, kurios pilietybę turi abu sutuoktiniai, apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad šiuo atveju (ieškovei ir atsakovui esant Lietuvos Respublikos piliečiams) Lietuvos teismams turi jurisdikciją nagrinėti klausimą dėl jų santuokos nutraukimo.
16. Remdamasis kasacinio teismo praktika, kad bylose su tarptautiniu (užsienio) elementu vieno iš ieškinių pareikštų reikalavimų teisningumas Lietuvos Respublikos teismams automatiškai nesuponuoja galimybės nagrinėti kitus tuo pačiu ieškiniu reikšiamus reikalavimus, nebent taikytiname tarptautinio teisningumo klausimus reglamentuojančiame teisės akte tokia galimybė tiesiogiai nurodyta (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. spalio 20 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-426-969/2016](#)), apeliacinės instancijos teismas nusprendė, jog, šioje šeimos

byloje su tarptautiniu (užsienio) elementu esant pareikštiems ieškinio reikalavimams dėl santuokos nutraukimo, tėvų pareigų vaikui, išlaikymo, taip pat su santuokos nutraukimu susijusių daiktinio ir prievolinio pobūdžio teisinių padarinių taikymo, tai, kad Lietuvos teismai turi jurisdikciją nagrinėti byloje pareikštą reikalavimą dėl santuokos nutraukimo, nelemia reikalavimų dėl tėvų pareigų vaikui, išlaikymo, santuokoje įgyto turto padalijimo ir sutartinių prievolių modifikavimo priskirtinumo Lietuvos teismams. Šioje byloje Lietuvos teismai turi jurisdikciją nagrinėti ieškinio ir priešieškinio reikalavimus dėl santuokos nutraukimo ir šiuos reikalavimus gali nagrinėti nepriklausomai nuo kitų byloje pareikštų reikalavimų, kuriems nagrinėti Lietuvos teismai neturi jurisdikcijos.

17. Spręsdamas dėl ieškinio bei priešieškinio reikalavimų nustatyti vaiko gyvenamąją vietą su vienu iš tėvų jurisdikcijos, apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad reikalavimams dėl tėvų pareigų pagrindinėje jurisdikcijos taisyklėje (Reglamento „Bruselis II bis“ 8 straipsnis) nustatyta, jog byloms dėl tėvų pareigų vaikui taikoma tos valstybės teismų jurisdikcija, kurioje yra nuolatinė vaiko gyvenamoji vieta. Reglamente nėra apibrėžta, kas turėtų būti pripažįstama nuolatine gyvenamąja vieta, todėl tai yra fakto klausimas. Apeliacinės instancijos teismas vadovavosi Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (toliau – ESTT) suformuluotais nuolatinės gyvenamosios vietos apibrėžties kriterijais ir, įvertinęs nagrinėjamos bylos aplinkybes (šalių dukterė nuo 2017 m. vasario mėn. iki 2019 m. rugsėjo mėn. nuolat gyveno Vokietijoje, ten lankė darželį bei vėliau priešmokyklinę klasę, mokėsi vokiečių kalbos, ten buvo abiejų jos tėvų nuolatinė gyvenamoji, ekonominių ir socialinių interesų vieta, nuo vaiko neteisėto išvežimo momento iki ieškinio pateikimo teismui momento praėjo mažiau nei du mėnesiai), padarė išvadą, kad vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta ieškinio pateikimo momentu Reglamento „Bruselis II bis“ prasme buvo Vokietijoje ir jurisdikcija nebuvo pasikeitusi.
18. Pažymėjęs, kad jurisdikcija nustatoma ieškinio padavimo teismui momentu, o ne teismo sprendimo priėmimo momentu, todėl ieškovės argumentas, kad vaikas jau daugiau nei metus gyvena Lietuvoje, neturi reikšmės reikalavimų dėl vaiko gyvenamosios vietos nustatymo jurisdikcijos klausimui išspręsti, apeliacinės instancijos teismas konstatavo, jog bylos dalis dėl ieškinio bei priešieškinio reikalavimų nustatyti vaiko gyvenamąją vietą su vienu iš tėvų teisinga ne Lietuvos Respublikos, o Vokietijos teismams.
19. Apeliacinės instancijos teismas, atkreipęs dėmesį į tai, kad šioje byloje atsakovas viso proceso metu nepripažino Lietuvos teismų jurisdikcijos, konstatavo, jog nėra pagrindo taikyti 2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos Reglamento (EB) Nr. 4/2009 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje (toliau – Išlaikymo reglamentas) 5 straipsnio nuostatų.
20. Remdamasis ESTT praktika kad jurisdikcijos pagrindai tiek Reglamente „Bruselis II bis“, tiek Išlaikymo reglamente yra suformuluoti labiausiai atsižvelgiant į vaiko interesus, ypač į artumo su bylos nagrinėjimo vieta kriterijų) bei atsižvelgdamas į tai, kad šalių dukters nuolatinė gyvenamoji vieta iki neteisėto išvežimo į Lietuvą buvo Vokietijoje, atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta yra Vokietijoje, Vokietijos teismams pagal Reglamento „Bruselis II bis“ taisyklės turi jurisdikciją nagrinėti reikalavimus dėl vaiko gyvenamosios vietos nustatymo, apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad išlaikymo klausimų jurisdikcija pagal Išlaikymo reglamentą taip pat priklauso Vokietijos teismams.
21. Apeliacinės instancijos teismas pažymėjo, kad joks ES teisės aktas nereglementuoja jurisdikcijos klausimų, susijusių su sutuoktinių bendro turto padalijimu. Tokie klausimai nepatenka ir į 2007 m. spalio 30 d. Lugano konvencijos dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo taikymo sritį (šios konvencijos 1 straipsnio 2 dalis). Lietuvos Respublika ir Vokietija nėra sudariusios dvišalės tarptautinės sutarties dėl teisinių santykių ir teisinės pagalbos civilinėse bylose. Nustatęs, kad šalių santuokoje įgytas kilnojamasis turtas (automobilis) yra registruotas Lietuvos Respublikoje, apeliacinės instancijos teismas nurodė, jog dėl šio turto taikytinos Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 3.59 straipsnio nuostatos, kad teismas, nutraukdamas santuoką, turi išspręsti ir kitus su tuo susijusius klausimus, taigi, Lietuvos teismai turi jurisdikciją nagrinėti klausimą dėl sutuoktinių kilnojamojo turto, registruoto Lietuvos Respublikoje, padalijimo.
22. Atkreipęs dėmesį į tai, kad byloje nepateikta sutarčių su šalių nurodytomis kredito įstaigomis, apeliacinės instancijos teismas padarė išvadą, jog nėra galimybės nustatyti, nei kas šias sutartis sudarė, nei kokios šių sutarčių sąlygos, kas yra skolininkas pagal sutartis, ar sutarties šalys susitarė dėl tam tikros jurisdikcijos, o jei susitarė – dėl kokios. Be to, pagal Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodeksą (toliau – ir CPK) 113 straipsnio 3 dalį visi procesiniai dokumentai ir jų priedai teismui pateikiami valstybine kalba, išskyrus CPK ir kituose teisės aktuose nustatytas išimtis (CPK 113 straipsnio 3 dalis, 198 straipsnio 2 dalis). Atsakovas į bylą pateikė dokumentą (nurodytą kaip šalių sutartį su kredito įstaiga) vokiečių kalba. Šis dokumentas nėra išverstas į valstybinę kalbą, nėra galimybės nustatyti jo turinio. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, šių trūkumų visuma leidžia konstatuoti, kad bylos dalies dėl sutuoktinių prievolių padalijimo esmė neatskleista. Be to, nesant duomenų apie prievolių turinį ir sąlygas, nėra galimybės išsiaiškinti aplinkybių, ar Vokietijos teismai neturi išimtinės jurisdikcijos nagrinėti klausimo dėl prievolių, atsiradusių Vokietijoje, likimo nutraukiant šalių santuoką. Esant nurodytiems pirmosios instancijos teismo sprendimo priėmimo taisyklių pažeidimams apeliacinės instancijos teismas panaikino pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį dėl santuokoje įgyto turto bei prievolių padalijimo ir šią bylos dalį perdavė iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui (CPK 326 straipsnio 1 dalies 4 punktas).
23. Apeliacinės instancijos teismas pritarė pirmosios instancijos teismo išvadoms dėl abiejų sutuoktinių nelojalumo vienas kitam, negebėjimo rasti kompromiso gyvenamosios vietos, buitės darbų ir kitais klausimais. Apeliacinės instancijos teismo vertinimu, pirmosios instancijos teismas pagrįstai konstatavo, kad ieškovės su dukterini išvykimas iš Vokietijos į Lietuvą, nepranešus atsakovui, yra blogų šalių santykių, kurie ir buvo tikroji santuokos nutraukimo priežastis, padarinys. Nenustatęs pagrindo naikinti pirmosios instancijos teismo sprendimo dalies dėl santuokos nutraukimo pagrindų, apeliacinės instancijos teismas atmetė šią atsakovo apeliacinio skundo dalį.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

24. Kasaciniu skundu ieškovė prašo panaikinti Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. gegužės 20 d. nutarties dalį, kuria nutarta panaikinti pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį dėl nepilnamečio vaiko gyvenamosios vietos ir bendravimo su juo tvarkos nustatymo bei išlaikymo vaikui priteisimo ir šiuos ieškinio bei priešieškinio reikalavimus palikti nenagrinėtus, ir šią pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį palikti nepakeistą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
  - 24.1. Reglamento „Bruselis II bis“ 3 straipsnyje nurodyti jurisdikcijos pagrindai nėra hierarchiški ir neturi tarpusavio prioriteto, teismui pakanka nustatyti bet kurį iš šių pagrindų, kad galėtų prisiimti jurisdikciją nagrinėti bylą. Reglamento „Bruselis II bis“ 3 straipsnio 1 dalies b punkte nustatyta, kad bylose, susijusiose su santuokos nutraukimu, jurisdikciją turi teismai, esantys toje valstybėje narėje, kurios pilietybę turi abu sutuoktiniai arba kurioje yra abiejų sutuoktinių nuolatinė gyvenamoji vieta. Ieškovė teigia, kad tiek ji, tiek atsakovas yra Lietuvos Respublikos piliečiai, todėl yra pagrindas pripažinti, kad Lietuvos Respublikos teismai turi jurisdikciją nagrinėti šalių ginčą dėl jų santuokos nutraukimo.
  - 24.2. Reglamento „Bruselis II bis“ 8 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad valstybės narės teismai turi jurisdikciją bylose, susijusiose su tėvų pareigomis vaikui, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta tuo metu, kai byla patenka jų žinion, yra toje valstybėje narėje. Ginčo šalių nepilnamečios dukters faktinė gyvenamoji vieta šios bylos uždavimo momentu buvo Lietuvos Respublikoje. Teismai, kitoje byloje nagrinėję šalių dukters išvežimo teisėtumo klausimą, pažymėjo, kad mergaitė jau pripratusi prie gyvenamosios vietos Lietuvoje, gyvenamosios vietos pakeitimas neatitiktų jos interesų. Dėl to reikalavimas dėl vaiko gyvenamosios vietos nustatymo nagrinėtinas Lietuvoje, nes tai labiausiai atitinka vaiko interesus. Šioje byloje apeliacinės instancijos teismui nespėdus priešingai, yra priimti pagal esmę skirtingi Lietuvos teismų procesiniai sprendimai.
  - 24.3. Pagal Išlaikymo reglamento 3 straipsnio b ir c punktų nuostatas Lietuvos Respublikos teismai gali turėti jurisdikciją nagrinėti

ieškinio reikalavimą dėl išlaikymo šalių nepilnamečiam vaikui priteisimo (nes ieškovės gyvenamoji vieta yra Lietuvoje, be to, Lietuvos Respublikos teismai turi jurisdikciją nagrinėti šalių ginčą dėl jų santuokos nutraukimo). ESTT yra nurodęs, kad jurisdikcijos pagrindai Išlaikymo reglamente yra suformuoti labiausiai atsižvelgiant į vaiko interesus, ypač į artumo su bylos nagrinėjimo vieta kriterijų, todėl tais atvejais, kai skirtingi teismai nagrinėja santuokos nutraukimo bylą ir bylą dėl tėvų pareigų, reikalavimas dėl išlaikymo vaikui turi būti keliamas ne santuokos nutraukimo bylą nagrinėjančiame teisme, o tėvų pareigų klausimą sprendžiančiame teisme, nes šis teismas gali geriausiai įvertinti reikalavimus dėl nepilnamečių vaikų išlaikymo ir nustatyti mokėtiną sumą, kuria būtų prisidedama prie vaiko priežiūros ir ugdymo. Remiantis šia ESTT praktika, pripažintina, kad Lietuvos Respublikos teismai turi jurisdikciją nagrinėti ieškinio reikalavimą dėl išlaikymo šalių nepilnamečiui dukteriai priteisimo, nes Lietuvos Respublikos teismai turi jurisdikciją nagrinėti šalių ginčą dėl vaiko gyvenamosios vietos nustatymo ir Lietuvoje yra vaiko nuolatinė (įprastinė) gyvenamoji vieta.

- 24.4. Pagal Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatas ([CK 1.8 straipsnio](#) 1 dalis, 3.59 straipsnis, [CPK 385 straipsnio](#) 1 dalis) teismas, nutraukdamas santuoką, turi nustatyti sutuoktinių nepilnamečių vaikų gyvenamąją vietą bei išspręsti sutuoktinių nepilnamečių vaikų išlaikymo klausimą. Todėl būtų tikslingiau visus reikalavimus nagrinėti Lietuvos Respublikos teisme.
25. Atsakovas atsiliepimu į kasacinį skundą prašo skundžiamą apeliacinės instancijos teismo nutarties dalį palikti nepakeistą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
- 25.1. Apeliacinės instancijos teismas, konstatavęs, kad santuokos nutraukimo klausimu jurisdikciją šioje byloje turi Lietuvos Respublikos teismai, pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį dėl santuokos nutraukimo paliko nepakeistą, todėl nėra aišku, kodėl ieškovės kasaciniame skunde pasisakoma dėl šios apeliacinės instancijos teismo nutarties dalies.
- 25.2. Ieškovės ieškinys teismui buvo pateiktas 2019 m. lapkričio 20 d. Taigi, sprendžiant jurisdikcijos klausimą, vertintina vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta šiuo momentu. Ieškovė argumentuoja, kad ieškinio pateikimo metu vaiko faktinė gyvenamoji vieta buvo Lietuvoje. Tačiau pagal Reglamento „Briuselis II bis“ nuostatas jurisdikcijos nustatymas siejamas ne su faktine vaiko buvimo vieta, o su nuolatinė gyvenamoji vieta ieškinio pateikimo momentu. Dėl to jurisdikcija savaime nepasikeičia net ir tuo atveju, kai teismo proceso metu vaikas įgyja nuolatinę gyvenamąją vietą kitoje valstybėje narėje. Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai konstatavo, kad nustatytų faktinių aplinkybių visuma leidžia daryti išvadą, jog vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta ieškinio pateikimo momentu Reglamento „Briuselis II bis“ prasme buvo Vokietijoje ir jurisdikcija nebuvo pasikeitusi. Vaiko neteisėto išvežimo ir grąžinimo į kilmės valstybę bylą nagrinėjusiems teismams nusprendus, kad vaikas iš Vokietijos buvo išvežtas neteisėtai, nors ir priėmus sprendimą vaiko negrąžinti, jurisdikciją sprendžiant klausimą dėl vaiko gyvenamosios vietos nustatymo išlaiko jo kilmės valstybės, t. y. Vokietijos, teismai.
- 25.3. Nagrinėjamoje byloje nėra nė vienos Išlaikymo reglamento 3 straipsnyje nurodytos sąlygos, kuri leistų jurisdikciją išlaikymo nepilnamečiam vaikui priteisimo klausimu priskirti Lietuvos Respublikos teismams. Atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta yra Vokietijoje (Išlaikymo reglamento 3 straipsnio a punktas). Kreditoriaus (vaiko) nuolatinė gyvenamoji vieta yra Vokietijoje (Išlaikymo reglamento 3 straipsnio b punktas). Nors šiuo atveju jurisdikciją šalių santuokos nutraukimo byloje turi Lietuvos Respublikos teismas, tačiau byloje nėra reiškiamas su santuokos nutraukimu susijęs išlaikymo reikalavimas. Reikalavimas dėl išlaikymo nepilnamečiui dukteriai priteisimo Išlaikymo reglamento 3 straipsnio c punkto taikymo požiūriu nagrinėjamoje byloje yra susijęs ne su reikalavimu dėl vaiko tėvų santuokos nutraukimo, o su reikalavimu dėl vaiko gyvenamosios vietos nustatymo, kuris nenagrinėtinas Lietuvos teismų. Jurisdikciją nagrinėti reikalavimą dėl vaiko gyvenamosios vietos nustatymo (su tėvų pareigomis susijusią bylą) turi Vokietijos teismai (Išlaikymo reglamento 3 straipsnio d punktas). Dėl to apeliacinės instancijos teismas padarė pagrįstą išvadą, kad išlaikymo ginčo šalių dukteriai priteisimo klausimo jurisdikcija pagal Išlaikymo reglamentą priklauso Vokietijos teismams.

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl kasacinio nagrinėjimo dalyko

26. Pagal civiliniame procese galiojantį dispozityvumo principą teismo nagrinėjimo dalyko nustatymas yra ginčo šalių, o ne teismo pareiga, teismas nagrinėja ginčą neperžengdamas ginčo šalių nustatytų ribų. Viena iš šio principo išraiškų yra įtvirtinta [CPK 353](#) straipsnyje. Jame nustatyta, kad kasacinis teismas, neperžengdamas kasacinio skundo ribų, patikrina apskųstus sprendimus ir (ar) nutartis teisės taikymo aspektu; kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių (1 dalis); teismas turi teisę peržengti kasacinio skundo ribas, kai to reikalauja viešasis interesas ir neperžengus skundo ribų būtų pažeistos asmens, visuomenės ar valstybės teisės ir teisėti interesai (2 dalis). Teisėjų kolegija konstatuoja, kad ši byla kasacine tvarka nagrinėtina neperžengiant kasacinių skundų ribų, nes pagrindo jas peržengti nenustatyta ([CPK 353 straipsnio](#) 1, 2 dalys).
27. Ieškovės kasaciniame skunde dėstomi ir argumentai, susiję su jurisdikcijos santuokos nutraukimo klausimu šioje byloje nustatymu, tačiau jais nėra ginčijama (ir atitinkamai skundžiamą) apeliacinės instancijos teismo išvada, kad Lietuvos teismai turi jurisdikciją nagrinėti reikalavimą dėl ginčo šalių santuokos nutraukimo. Taigi šis klausimas nėra kasacinio nagrinėjimo dalykas. Ieškovė kasaciniu skundu nesutinka tik su ta apeliacinės instancijos teismo nutarties dalimi, kuria panaikinta pirmosios instancijos teismo sprendimo dalis dėl vaiko gyvenamosios vietos, bendravimo su vaiku tvarkos nustatymo bei išlaikymo vaikui priteisimo ir šie ieškinio bei priešieškinio reikalavimai palikti nenagrinėti kaip nepriskirtini Lietuvos Respublikos teismų jurisdikcijai. Taigi šios kasacinės bylos nagrinėjimo dalyką sudaro tik argumentai, susiję su jurisdikcijos šioje byloje tėvų pareigų ir vaiko išlaikymo klausimais nustatymu.

Dėl jurisdikcijos šioje byloje vaiko gyvenamosios vietos nustatymo (tėvų pareigų) klausimu

28. Ieškovė kasaciniame skunde (teigdamą, kad ginčo šalių nepilnamečios dukters faktinė gyvenamoji vieta šios bylos iškėlimo momentu buvo Lietuvoje, be to, teismai, kitoje byloje nagrinėję šalių dukters išvežimo teisėtumo klausimą, pažymėjo, kad mergaitė jau pripratusi prie gyvenamosios vietos Lietuvoje, gyvenamosios vietos pakeitimas neatitiktų jos interesus) iš esmės kelia klausimą, ar bylą nagrinėjęs apeliacinės instancijos teismas pagrįstai nusprendė, jog vaiko nuolatinė gyvenamoji vieta bylos iškėlimo metu (2019 m. lapkričio 20 d.) buvo Vokietija.
29. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad Reglamente „Briuselis II bis“ nėra pateikiama asmens nuolatinės gyvenamosios vietos sąvoka. Terminas

„nuolatinė gyvenamoji vieta“ yra aiškinamas autonomiškai, pirmiausia atsižvelgiant į ESTT praktikoje nurodytus principus: būtina atsižvelgti į individualią asmenį, dėl kurio sprendžiama, padėti, specifines konkrečios bylos aplinkybes (Teisingumo Teismo 2009 m. balandžio 2 d. sprendimas byloje A., C-523/07, 37 punktas); sprendžiant dėl nuolatinės gyvenamosios vietos, svarbus yra šie kriterijai: 1) buvimo tam tikros valstybės teritorijoje trukmė; 2) buvimo tam tikros valstybės teritorijoje reguliarumas; 3) buvimo tam tikros valstybės teritorijoje sąlygos; 4) buvimo tam tikros valstybės teritorijoje priežastys; 5) pilietybė; 6) darbo vieta ir sąlygos; 7) kalbos mokėjimas; 8) šeimos ir socialiniai ryšiai; 9) kitos susijusios aplinkybės (Teisingumo Teismo 2010 m. gruodžio 22 d. sprendimas byloje *B. M. prieš R. Ch.*, C-497/10 PPU, 51 punktas) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gruodžio 29 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-7-443-969/2016](#), 26 punktas).

30. Pažymėtina, kad konkrečios valstybės buvimo asmens nuolatine gyvenamąja vieta nustatymas yra ne teisės, o fakto klausimas. Pagal [CPK 353 straipsnio](#) 1 dalį kasacinis teismas fakto klausimų nenagrinėja, tačiau, atsižvelgdamas į kasacinio skundo argumentus, patikrina, ar skundžiamą procesinį sprendimą priėmęs teismas, sprenddamas konkrečios valstybės pripažinimo šalių dukters nuolatine gyvenamąja vieta klausimą, atsižvelgė į ESTT praktikoje suformuluotus kriterijus.
31. Byloje nustatyta, kad ieškovė, atsakovas ir jų nepilnametė duktė, kurie yra Lietuvos Respublikos piliečiai, nuo 2017 m. pradžios gyveno Vokietijoje. Ten buvo ginčo šalių šeimos nuolatinė gyvenamoji, ekonominių ir socialinių interesų vieta. Šalių duktė nuo 2017 m. vasario mėn. iki 2019 m. rugsėjo mėn. nuolat gyveno Vokietijoje, ten lankė darželį ir priešmokyklinę klasę, mokėsi vokiečių kalbos. Nuo 2019 m. rugsėjo 30 d. ieškovė ir šalių nepilnametė duktė yra Lietuvoje. Nuo vaiko išvežimo momento (2019 m. rugsėjo 30 d.) iki ieškinio dėl santuokos nutraukimo, nepilnametės dukters gyvenamosios vietos ir bendravimo su ja tvarkos nustatymo, išlaikymo vaikui priteisimo, kitų susijusių klausimų teismui pateikimo momento (2019 m. lapkričio 20 d.) praėjo mažiau nei 2 mėnesiai. Šių aplinkybių pagrindu apeliacinės instancijos teismas konstatavo, kad ginčo šalių dukters nuolatinė gyvenamoji vieta ieškinio pareiškimo teismui momentu Reglamento „Bruselis IIbis“ 8 straipsnio 1 dalies prasme buvo Vokietijoje ir jurisdikcija nebuvo pasikeitusi.
32. Taigi iš apeliacinės instancijos teismo procesinio sprendimo turinio matyti, kad teismas klausimą, kuri valstybė (Lietuvos Respublika ar Vokietija) buvo šalių dukters nuolatinė gyvenamoji vieta ieškinio pateikimo teismui momentu Reglamento „Bruselis IIbis“ 8 straipsnio 1 dalies prasme, sprendė pagal ESTT praktikoje suformuluotus kriterijus. Kasaciniame skunde nekeliamas netinkamo įrodymų vertinimo, teismo nustatytų (šalių nurodytų) faktinių aplinkybių, nustatant šalių dukters gyvenamąją vietą, neįstydymo klausimų. Dėl to pagal kasaciniame skunde išdėstytus argumentus nėra pagrindo klausimą dėl šalių dukters gyvenamosios vietos spręsti kitaip, nei išsprendė skundžiamą procesinį sprendimą priėmęs apeliacinės instancijos teismas.
33. Nagrinėjamu atveju ginčas kilo dėl to, kurios valstybės – Lietuvos ar Vokietijos – teismas turi jurisdikciją bylos dalyje, susijusioje su tėvų pareigomis vaikui, kai bylos nagrinėjimo metu yra pasikeitusi vaiko gyvenamoji vieta, jam iš nuolatinės gyvenamosios vietos Vokietijoje persikėlus gyventi į Lietuvą.
34. Reglamento „Bruselis II bis“ 8 straipsnio 1 dalyje įtvirtintas bendrasis teismingumo pagrindas reikalavimams dėl tėvų pareigų, pagal kurį valstybės narės teismai turi jurisdikciją bylose, susijusiose su tėvų pareigomis vaikui, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta tuo metu, kai byla patenka jų žinion, yra toje valstybėje narėje, tačiau Reglamente „Bruselis II bis“ nustatytos ir specialiosios teismingumo taisyklės, pavyzdžiui, vaikų grobimo atvejais (10 straipsnis), kai vien vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos susiformavimo valstybėje, į kurią vaikas atvyko, nepakanka šios valstybės teismų jurisdikcijai pagrįsti pagal reglamentą. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad, remiantis Hagos konvencijos 19 straipsniu, pagal šią Konvenciją priimtas sprendimas grąžinti vaiką nėra laikomas lemiamu iš esmės sprendžiant vaiko globos klausimus.
35. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad, nepaisant teismo priimto sprendimo dėl vaiko grąžinimo, Europos Sąjungos viduje visų pirma taikomos ne Hagos konvencijos, bet Reglamento „Bruselis II bis“ nuostatos (žr. reglamento 60 straipsnį), kurio 10 straipsnis, priešingai nei Hagos konvencija, nenustato jurisdikcijos perėjimo pasikeitus vaiko nuolatinei gyvenamajai vietai vaiko neteisėto išvežimo atveju ir imperatyviai nustato išliekančią vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės iki neteisėto vaiko išvežimo jurisdikciją bylose dėl tėvų pareigų, jei nėra nustatyti konkretūs kiekybiniai ir kokybiniai reikalavimai, sudarantys prielaidas jurisdikcijos pasikeitimui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. gegužės 24 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-256-916/2017](#), 25 punktas).
36. Kasacinis teismas yra nurodęs, kad neteisėto vaiko išvežimo ar negrąžinimo atveju jurisdikcija nustatoma ne pagal bendrąją jurisdikcijos taisyklę, įtvirtintą Reglamento „Bruselis II bis“ 8 straipsnio 1 dalyje, o pagal specialiąsias jurisdikcijos taisykles, įtvirtintas šio reglamento 10 straipsnyje (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. spalio 6 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-280-969/2017, 46 punktas).
37. Byloje nustatyta, kad ieškovė su dukterimi, nuo 2017 m. pradžios gyvenusios Vokietijoje, 2019 m. rugsėjo 30 d. grįžo gyventi į Lietuvą. 2019 m. lapkričio 20 d. ieškovė kreipėsi į teismą su ieškiniu dėl jos ir atsakovo santuokos nutraukimo, nepilnametės dukters gyvenamosios vietos su ja (ieškove) ir atsakovo bendravimo su dukterimi tvarkos nustatymo, išlaikymo dukteriai priteisimo ir kitų susijusių klausimų. 2019 m. gruodžio 6 d. atsakovas kreipėsi su pareiškimu į teismą, prašydamas išduoti teismo leidimą grąžinti neteisėtai Lietuvoje laikomą nepilnametę dukterį į jos nuolatinę gyvenamąją vietą Vokietijoje. Vilniaus apygardos teismas 2020 m. sausio 20 d. nutartimi (ji įsiteisėjo 2020 m. vasario 27 d.) pripažino, kad pagal tarptautinės teisės normas vaikas iš Vokietijos į Lietuvą buvo išvežtas neteisėtai, tačiau, konstatavęs, jog mergaitė jau daugiau kaip vienerius metus gyvena Lietuvoje, yra prisitaikiusi prie naujos aplinkos ir šios aplinkos pakeitimas neatitiktų jos interesų (t. y. pritaikęs Hagos konvencijos 12 straipsnio 2 dalyje nustatytą išimtį), nusprendė netenkinti atsakovo prašymo leisti grąžinti dukterį į Vokietiją.
38. Atkreiptinas dėmesys, kad nurodyta teismo nutartis ginčo šalių dukters neteisėto išvežimo klausimu ieškinio padavimo teismui momentu (2019 m. lapkričio 20 d.) dar nebuvo priimta. Jurisdikcijos nustatymui reikšmingas aplinkybės apeliacinės instancijos teismas, sprenddamas reikalavimą dėl tėvų pareigų jurisdikcijos nustatymo klausimą, vertino būtent ieškinio pateikimo teismui momentu. Tačiau teismo procesinis sprendimas pripažinti ginčo šalių dukters išvežimą iš Vokietijos į Lietuvą neteisėtu taikytinas retrospektyviai (atsižvelgiant į praeitį), todėl laikytina, jog ieškinio pateikimo šioje byloje 2019 m. lapkričio 20 d. momentu egzistavo ginčo šalių dukters neteisėto išvežimo iš valstybės narės, kurioje vaikas turėjo nuolatinę gyvenamąją vietą, faktas.
39. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad nagrinėjamoje byloje jurisdikcija turėjo būti nustatoma ne pagal bendrąją jurisdikcijos taisyklę, įtvirtintą Reglamento „Bruselis II bis“ 8 straipsnio 1 dalyje (kuria rėmėsi byla nagrinėjęs apeliacinės instancijos teismas), o pagal specialiąsias jurisdikcijos taisykles, įtvirtintas Reglamento „Bruselis II bis“ 10 straipsnyje.
40. Remiantis Reglamento „Bruselis IIbis“ 10 straipsniu („Jurisdikcija vaikų grobimo atvejais“), vaiką neteisėtai išvežus ar negrąžinus, valstybės narės, kurioje vaikas iki neteisėto išvežimo ar negrąžinimo turėjo nuolatinę gyvenamąją vietą, teismai išlaiko savo jurisdikciją iki tol, kol vaikas įgyja nuolatinę gyvenamąją vietą kitoje valstybėje narėje ir: a) išvežimui ar negrąžinimui tylėjimu pritaria kiekvienas globos teises turintis asmuo, institucija ar kita organizacija; arba b) vaikas toje kitoje valstybėje narėje pragyvena bent vienerius metus nuo to, kai globos teises turintis asmuo, institucija ar kita organizacija sužinojo arba turėjo sužinoti apie vaiko buvimą vietoje, ir vaikas susigyvena su nauja aplinka, ir įvykdoma bent viena iš sąlygų: i) per vienerius metus nuo to, kai globos teises turintis asmuo, institucija ar kita organizacija sužinojo arba turėjo sužinoti apie vaiko buvimą vietoje, valstybės narės, kurioje vaikas buvo išvežtas ar yra laikomas, kompetentingoms valdžios institucijoms nebuvo pateiktas prašymas jį grąžinti; ii) globos teisių turėtojo prašymas grąžinti buvo atsiimtas ir per i papunktįje nustatytą laikotarpį nebuvo pateiktas naujas prašymas; iii) byla valstybės narės, kurioje vaikas iki neteisėto išvežimo ar negrąžinimo turėjo nuolatinę gyvenamąją vietą, teisme buvo užbaigta pagal 11 straipsnio 7 dalį; iv) valstybės narės, kurioje vaikas iki neteisėto išvežimo ar negrąžinimo turėjo nuolatinę gyvenamąją vietą, teismai priėmė sprendimą dėl globos, nereikalaujantį vaiką grąžinti.
41. Teisėjų kolegija pažymi, kad, atsižvelgiant į Reglamento „Bruselis II bis“ 10 straipsnyje nustatytą teisinį reglamentavimą, valstybės narės, į kurią vaikas neteisėtai išvežtas, teismo sprendimas dėl vaiko negrąžinimo savaime nereikia, jog ši valstybė perima jurisdikciją spręsti tėvų

pareigų vaikui (šiuo atveju – nepilnametės ginčo šalių dukters gyvenamosios vietos ir bendravimo su ja tvarkos nustatymo) klausimą. Neteisėtu vaiko išvežimu negali būti sukuriama pagedaujamos teisinės pasekmės jurisdikcijos su vaiku susijusiems klausimams išspręsti atžvilgiu.

42. Tam, kad jurisdikcija pereitų iš vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos valstybės iki neteisėto vaiko išvežimo (šiuo atveju – Vokietijos) valstybei, į kurią vaikas atvežtas (šiuo atveju – Lietuvai), būtinos dvi kumuliatyvios sąlygos: 1) vaikas turi įgyti nuolatinę gyvenamąją vietą kitoje valstybėje ir 2) išvežimui ar negražinimui turi pritarti kitas globos teises turintis asmuo arba vaikas, pragyvenęs naujoje valstybėje bent vienerius metus, prie jos prisitaikę ir kartu yra bent viena iš nustatytų alternatyvių keturių sąlygų. Taigi vien vaiko nuolatinės gyvenamosios vietos įgijimo valstybėje, į kurią vaikas buvo neteisėtai atvežtas, faktas nėra pakankamas jurisdikcijos nagrinėti bylas dėl tėvų pareigų perėjimo pagrindas.
43. Nagrinėjamoje byloje pagal joje nustatytas faktines aplinkybes darytina išvada, kad šalių duktė ieškinio pateikimo teismui metu (2019 m. lapkričio 20 d.) faktiškai buvo įgijusi gyvenamąją vietą kitoje valstybėje narėje (Lietuvoje), tačiau Lietuvoje procedūros dėl neteisėtai iš kilmės valstybės išvežto vaiko grąžinimo prasidėjo 2019 m. lapkričio 7 d., kai atsakovas pateikė prašymą Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybai prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos dėl dukters grąžinimo pagal Hagos konvenciją. Taigi, nėra sąlygos, kad išvežimui ar negražinimui tylėjimu pritaria kiekvienas globos teises turintis asmuo (Reglamento „Briuselis II bis“ 10 straipsnio a punktą).
44. Ieškinio, kuriuo, be kita ko, reikšti reikalavimai dėl tėvų pareigų vaikui, pateikimo teismui momentu (2019 m. lapkričio 20 d.) šalių duktė nuo atsakovo sužinojimo apie vaiko buvimo vietą momento (2019 m. rugsėjo 30 d.) buvo pragyvenusi Lietuvoje mažiau kaip 2 mėnesius. Taigi, nėra sąlygos, kad vaikas toje kitoje valstybėje narėje pragyvena bent vienerius metus nuo to, kai globos teises turintis asmuo, institucija ar kita organizacija sužinojo arba turėjo sužinoti apie vaiko buvimo vietą, ir vaikas susigyvena su nauja aplinka (Reglamento „Briuselis II bis“ 10 straipsnio b punktą). Nustačius šios sąlygos nebuvimą, nebeaktualu tampa spręsti dėl Reglamento „Briuselis II bis“ 10 straipsnio b punkto i-iv papunkčiuose nurodytų sąlygų egzistavimo.
45. Teisėjų kolegija nusprendžia, kad šioje byloje nėra Reglamento „Briuselis II bis“ 10 straipsnyje nustatytų kriterijų, kurių pagrindu galima būtų konstatuoti, kad ieškinio šioje byloje priėmimo momentu buvo pasibaigusi Vokietijos teismų jurisdikcija nagrinėti juo pareikštus reikalavimus dėl tėvų pareigų. Darytina išvada, kad apeliacinės instancijos teismas pagrįstai reikalavimus dėl vaiko gyvenamosios vietos ir bendravimo tvarkos su juo nustatymo paliko nenagrinėtus kaip neteisingus Lietuvos Respublikos teismams (CPK 782 straipsnis).
46. Atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos Respublikos teismai pagal Reglamento „Briuselis II bis“ 3 straipsnį turi jurisdikciją nagrinėti šioje byloje pareikštą reikalavimą dėl santuokos nutraukimo, nagrinėjamoje byloje kyla klausimas dėl galimybės taikyti šio reglamento 12 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą bendrąją jurisdikcijos prorogacijos taisyklę pagrindžiant reikalavimą dėl vaiko gyvenamosios vietos nustatymo teisingumą Lietuvos Respublikos teismams.
47. Pagal šio reglamento 12 straipsnį teismui, į kurį kreiptasi dėl santuokos nutraukimo, suteikiama jurisdikcija spręsti ir dėl tėvų pareigų, jeigu: a) bent vienas iš sutuoktinių turi tėvų pareigas vaikui; ir b) tokiai teismų jurisdikcijai, teismui priėmus bylą savo žinion, aiškiai išreikštu ar kitokiu nedviprasmišku būdu pritarė abu sutuoktiniai ir tėvų pareigų turėtojai, ir ji labiausiai atitinka vaiko interesus.
48. Taigi, jurisdikcijos prorogacija galima ne visais atvejais, o tik tuomet, kai egzistuoja jurisdikcijos prorogacijos sąlygos. Viena iš jurisdikcijos prorogacijai būtinų sąlygų – jurisdikcijos pripažinimas (Reglamento „Briuselis II bis“ 12 straipsnio 1 dalies b punktą) kuris, kaip konstatuota aukščiau, neegzistuoja.
49. Nagrinėjamoje byloje atsakovas nuo pat bylos iškėlimo pradžios teigė nesutinkantis dėl bylos jurisdikcijos priklausymo Lietuvos teismams, todėl šiuo atveju abiejų sutuoktinių pritarimo nėra ir jurisdikcijos prorogacija negalima.

Dėl jurisdikcijos šioje byloje vaiko išlaikymo klausimu

50. Ieškovė kasaciniame skunde teigia, kad Lietuvos Respublikos teismai turi jurisdikciją nagrinėti reikalavimą dėl išlaikymo priteisimo pagal Išlaikymo reglamento 3 straipsnio b, c ir d punktus.
51. Remiantis Išlaikymo reglamento 3 straipsniu, jurisdikciją nagrinėti su išlaikymo prievolėmis susijusias bylas valstybėse narėse turi: a) tos vietos, kurioje yra atsakovo įprastinė gyvenamoji vieta, teismas; arba b) tos vietos, kurioje yra kreditoriaus įprastinė gyvenamoji vieta, teismas; arba c) teismas, kuris pagal teismo valstybės teisę turi jurisdikciją nagrinėti su asmenų statusu susijusias bylas, jei kartu keliamas reikalavimas dėl išlaikymo, išskyrus atvejus, kai ši jurisdikcija grindžiama vien tik vienos iš šalių pilietybe; arba d) teismas, kuris pagal teismo valstybės teisę turi jurisdikciją nagrinėti su tėvų pareigomis susijusias bylas, jei kartu keliamas reikalavimas dėl išlaikymo, išskyrus atvejus, kai ši jurisdikcija grindžiama vien tik vienos iš šalių pilietybe.
52. Nagrinėjamoje byloje ieškovės pareikšto reikalavimo dėl išlaikymo priteisimo teisingumas Lietuvos Respublikos teismams negali būti grindžiamas: Išlaikymo reglamento 3 straipsnio a punktu, nes atsakovo įprastinė gyvenamoji vieta yra Vokietijoje; Išlaikymo reglamento 3 straipsnio b punktu, nes nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad kreditoriaus (vaiko) įprastinė gyvenamoji vieta yra Vokietijoje; Išlaikymo reglamento 3 straipsnio d punktu, nes, minėta, remiantis teismo valstybėje (Lietuvos Respublikoje) galiojančiomis teisingumo taisyklėmis (nagrinėjamu atveju – taikytinu reglamentu „Briuselis II bis“), Lietuvos Respublikos teismai neturi teisės nagrinėti su tėvų pareigomis susijusių reikalavimų (žr. šios nutarties 45 punktą).
53. Ieškovė kasaciniame skunde argumentuoja, kad reikalavimo dėl išlaikymo jurisdikcija priskirtina Lietuvos Respublikos teismams Išlaikymo reglamento 3 straipsnio c punkto pagrindu, nes Lietuvos Respublikos teismai turi jurisdikciją nagrinėti šalių ginčą dėl jų santuokos nutraukimo.
54. ESTT, aiškindamas pagalbinę (šalutinę) jurisdikciją ir Išlaikymo reglamento 3 straipsnio c ir d punktuose įtvirtintų jurisdikcijos pagrindų santykį, pažymėjo, kad tais atvejais, kai dviejuose teismuose nagrinėjamos bylos – viename – byla dėl sutuoktinių, kurie yra nepilnamečių vaikų tėvai, separacijos arba santuokos nutraukimo, o kitame – byla dėl šių vaikų tėvų pareigų, – reikalavimas dėl šių vaikų išlaikymo negali būti laikomas reikalavimu, kartu keliamu tiek su tėvų pareigomis susijusioje byloje, kaip tai suprantama pagal šio reglamento 3 straipsnio d punktą, tiek ir su asmenų statusu susijusioje byloje, kaip tai suprantama pagal minėto reglamento 3 straipsnio c punktą. Jis gali būti laikomas reikalavimu, kartu keliamu tik su tėvų pareigomis susijusioje byloje (2015 m. liepos 16 d. sprendimas A, C/184/14).
55. Pirmiau šioje nutartyje konstatuota, kad Vokietijos teismai pagal Reglamento „Briuselis II bis“ 10 straipsnį išlaikė jurisdikciją spręsti tėvų pareigų klausimus, todėl, remiantis šios nutarties 54 punkte aptarta ESTT praktika, darytina išvada, kad Vokietijos teismai turi jurisdikciją nagrinėti ir papildomai šioje byloje reikšiamą reikalavimą dėl vaiko išlaikymo. Šis reikalavimas negali būti reikšiamas Lietuvoje pradėtoje vaiko tėvų santuokos nutraukimo byloje. Atsižvelgiant į tai, pripažintina, kad apeliacinės instancijos teismas teisingai nusprendė dėl teisingumo šioje byloje ginčo šalių dukters išlaikymo klausimu ir pagrįstai šį reikalavimą paliko nenagrinėtą kaip neteisingą Lietuvos Respublikos teismams (CPK 782 straipsnis).

Dėl bylos procesinės baigties

56. Šioje nutartyje išdėstytų argumentų pagrindu teisėjų kolegija konstatuoja, kad bylą nagrinėjęs apeliacinės instancijos teismas tinkamai aiškino

ir taikė teisės normas, reglamentuojančias tarptautinės jurisdikcijos bylose dėl vaiko gyvenamosios vietos ir išlaikymo nustatymo klausimus, todėl kasacinio skundo argumentais naikinti ar keisti priimtą apeliacinės instancijos teismo procesinį sprendimą nėra teisinio pagrindo. Ieškovės kasacinis skundas atmestinas, o apeliacinės instancijos teismo nutartis paliktina nepakeista ([CPK 346 straipsnis](#), 359 straipsnio 1 dalies 1 punktas).

Dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo

57. Šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, iš antrosios šalies priteisiamos bylinėjimosi išlaidos ([CPK 93 straipsnio](#) 1, 2 dalys, 98 straipsnio 1 dalis).
58. Ieškovei buvo teikiama 100 proc. dydžio valstybės garantuojama antrinė teisinė pagalba (Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos Kauno skyriaus 2021 m. birželio 17 d. sprendimas Nr. (8.2Mr)TP-21-T-1509-5376). Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos Kauno skyriaus 2021 m. spalio 5 d. pažymos Nr. (12.33 Mr) PT-6789 „Dėl antrinės teisinės pagalbos išlaidų“ duomenimis, valstybės naudai priteistina antrinės teisinės pagalbos išlaidų suma – 270 Eur. Konstatavus, kad ieškovės kasacinis skundas atmestinas, šių bylinėjimosi išlaidų atlyginimas valstybei iš kitos šalies nepriteistinas ([CPK 93 straipsnio](#) 1 dalis, 96¹ straipsnio 2 dalis).
59. Nurodytu Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos Kauno skyriaus 2021 m. birželio 17 d. sprendimu ieškovė buvo 100 proc. atleista nuo žyminio mokesčio ir kitų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo, išskyrus [CPK 88 straipsnio](#) 1 dalies 6 ir 9 punktuose nurodytas bylinėjimosi išlaidas. Taigi ieškovė nėra atleista nuo išlaidų advokato pagalbai už atsakovo atsiliepimo į kasacinį skundą parengimą apmokėti.
60. Atsakovas prašo priteisti iš ieškovės 1800 Eur išlaidų, patirtų advokato pagalbai rengiant atsiliepimą į kasacinį skundą, atlyginimą. Šioms išlaidoms pagrįsti pateikė 2021 m. rugsėjo 5 d. patvirtinimą apie mokėjimo nurodymo pagal sąskaitą už teisinės paslaugas įvykdymą. Prašymas priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą pateiktas tinkamai, prašoma priteisti suma neviršija Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio (redakcija, galiojanti nuo 2015 m. kovo 20 d.) 7, 8.14 punktuose nustatyto dydžio, todėl atsakovo prašymas tenkintinas ([CPK](#) 79 straipsnis, 88 straipsnio 1 dalies 6 punktas, 93 straipsnio 1 dalis, 98 straipsnis, 340 straipsnio 5 dalis).
61. Kasaciniame teisme pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu, nebuvo rengiama, todėl šių išlaidų atlyginimo klausimas nesprendžiamas ([CPK 96 straipsnio](#) 6 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. gegužės 20 d. nutartį palikti nepakeistą.

Priteisti atsakovui S. V. (a. k. (*duomenys neskelbtini*)) iš ieškovės R. V. (a. k. (*duomenys neskelbtini*)) 1800 (vieną tūkstantį aštuonis šimtus) Eur bylinėjimosi išlaidų kasaciniame teisme atlyginimo.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjos Goda Ambrasaitė-Balynienė

Alė Bukavinienė

Egidija Tamošiūnienė